

نگاهی برای فردا

نقدی بر سایت رادیو فردا و پیشنهادهایی برای اصلاح آن

سایت جدید رادیو فردا انگیزه ای شد برای نوشتن این نقد. این سایت این تصور را در خواننده/کاربر ایجاد می کند که با یک سایت آنلاین خیری روبرو است. اما یک بررسی اولیه نه تنها نشان می دهد که این سایت قادر نیست این تصور را حمایت کند بلکه مشکلات اساسی دیگری را از شیوه برخورد با خبر و تنظیم آن برای وب آشکار می سازد. نقد حاضر به طور فشرده مهمترین مشکلات کنونی این سایت را بررسی می کند مشکلاتی که شماری از آنها در سایت قبلی هم وجود داشت و شماری دیگر با طراحی جدید آشکار شده است. به طور کلی، ادعای این نقد آن است که فقدان دید حرفه ای خبری پایه اصلی خطاها و سهل گیری ها در هر دو ورسیون سایت رادیو فردا است.

یک: فقدان نظم و ثبات شکلی در صفحه:

- 1 عکس ها اندازه ثابت ندارند (این موضوع با نگاهی به صفحه های فارسی و انگلیسی سایت آشکار خواهد شد اما برای تاکید بر آن اشاره می کنیم که مثلا در روز شنبه 3 جولای در صفحه انگلیسی سایت 11 عکس آمده با 11 سایز متفاوت).
- 2 تیترها اندازه ثابت ندارند و گاه بدون هیچ گونه منطق ژورنالیستی بسیار درازند: افزایش تنش در روابط جمهوری اسلامی و بریتانیا در پیامد انتشار اظهارات ملوانان بریتانیایی در باره ورود به آبهای ایران به زور سپاه پاسداران انقلاب (تیتر یک صفحه، 1 جولای).
- 3 تیتر خبر از تعداد کلمه معینی پیروی نمی کند و مثل تیتر دراز و زیاده گو است.
- 4 ظاهرا قالب صفحه خاصیت کشسانی دارد بنابراین ستون ها و مقدار جای هر خبر و پر و خالی بودن قسمت های مختلف صفحه شکل ثابت ندارند.
- 5 در حالی که در بعضی جاها سطور خالی هست در بعضی جاهای دیگر سطرها حتی در جایی که باید جدا باشند به هم چسبیده اند) مقایسه کنید: سطر آخر ستون ها را با تیتر ستون زیری هر کدام).
- 6 طراحی صفحه ابتدایی است و قالب آن در دست طراح بدرستی مهار نشده است (در شرح تفصیلی حرفه ای نبودن طرح و طراح نگاه کنید به: پیوست).

دو: بهره برداری نکردن از فضای صفحه:

- 1 **نداشتن سر خط:** تیکری که می گوید به سایت جدید رادیو فردا خوش آمدید می تواند براحتی با سرخط سه خبر اصلی روز تعویض شود ضمن آنکه پیام خوش آمدید در این تیکر زیادی وبلاگی است و در خور یک سایت مرجع نیست.
- 2 **سفید مانده ها:** بخش های سفید مانده در صفحه منطق زیباشناختی ندارد بنابراین چشم نواز هم نیست. تنها ویژگی این سفیدمانده ها از ریخت انداختن صفحه است.
- 3 **حشو:** مشکل حشو مشکلی عمومی در زبان و صفحه آرایی است. در اینجا فقط از نظر دیداری نمونه هایی را ذکر می کنیم:
31 صدا/ صدا: برای هر خبر دو بار نوشتن صدا، صفحه را از نظر دیداری نازیبا کرده است. ضمن آنکه نوعی عوامزدگی هم در آن دیده می شود چرا که خواننده هوشمند بزودی تشخیص می دهد که هر خبر دارای یک ورسیون شفاهی هم هست و لازم نیست هر بار و در هر خبر این موضوع را به او گوشزد کرد. برای ارائه صدا باید راه گرافیکی مناسب پیدا کرد.
- 32 **متن کامل:** ذکر عبارت "متن کامل" از نمونه های روشن حشو است. هر خواننده و کاربر اینترنت براحتی می فهمد که برای خواندن بیشتر در باره یک موضوع روی لینک یا عکس باید کلیک کند. تکرار آن دست کم گرفتن خواننده است.
- 33 **تاریخ:** حشو دیگر ذکر تاریخ و ساعت خبر ذیل تک تک خبرها در صفحه اصلی است. چنین اطلاعاتی معمولا در متن داخلی داده می شود و آوردن آن در صفحات اصلی تنها به دراز شدن صفحه می انجامد و صفحه را از تکرار ملال اور المان های اطلاعاتی واحد پر می کند.

4 تکرار عین خبر در یک صفحه: در شماری از صفحات مطالب ستون کناری همان مطالب ستون اصلی است. مثلاً در بازدید از صفحه "علم و فرهنگ" در چهارشنبه 7 جولای سه مطلب اول ستون اصلی عیناً در ستون کناری تکرار شده است (بنای یادبود برای دیانا در هاید پارک، فیلمی در باره مهاجرت از یک فیلمساز ایرانی، ده فرمان موسی در نمایشگاهی در آلمان). در کمال تعجب عین همین چیدمان در صفحه گزارش های جهان و ایران تا صفحه ورزش نیز دیده می شود و خبرهای ستون اصلی در ستون کناری تکرار شده اند.

5 عکس های خبری: عکس های خبری در وضع فعلی عمدتاً برای تزئین خبر به کار می روند حال آنکه با استفاده از یک دید ژورنالیستی و وب اندیش می توان از عکس استفاده خبری کرد.

6 عنوان بخش ها: در حال حاضر عنوانهای بخش ها یا صفحات دیگر در داخل بنر بالای صفحه در واقع چپانده شده طوری که با وجود داشتن جای کافی در صفحه این عنوان ها که کلید ورود به صفحات دیگر هستند بدون برجستگی کافی و با حروف ریز در بنر جمع آمده اند.

همچنین برخی از عناوین مثل "آشنایی با ما" اگر زیادی نباشند دست کم جایشان بالای صفحه نیست. چنین لینک هایی معمولاً در پایین صفحه جاداده می شوند.

به طور کلی در وضع فعلی توزیع عناوین و بخش ها به هیچ عنوان بر اساس وزن و اعتبار و اهمیت ژورنالیستی آنها نیست.

سه: به روز نبودن:

مثال های مختلفی می توان در این مورد آورد. اما مهمترین آن در زمان بازدید در روز پنجشنبه 1 جولای در ستون ورزش دیده می شود. در حالی که نتیجه بازی یونان و چک نزدیک به 5 ساعت است مشخص شده تازه ترین خبر ورزشی صفحه حکایت از پیروی پرتغال بر هلند دارد. یا نباید در بحبوحه یک اتفاق ورزشی ستون ورزشی داشت یا باید آنرا در زمان مناسب به روز کرد و گرنه کاربران به آن به عنوان یک رسانه مرجع اعتماد نخواهند کرد.

مطالب گوشه های صفحه معمولاً خیلی دیر به دیر عوض می شوند که ممکن است ناشی از کمبود پرسنل باشد یا مثل "نگاه تازه" ناشی از هفتگی بودن برنامه ها؛ ولی این موضوع در همه موارد صادق نیست در هر جا هم که هست باید در عنوان بندی صفحه به خواننده هفتگی بودن مطلب را به نوعی منتقل کرد.

در سایت انگلیسی در روز شنبه 3 جولای خبرهای اصلی مربوط به دو تا سه روز پیش هستند و حتی یک خبر جدید وجود ندارد.

آرشیو: سیستم فعلی سایت، بر خلاف شکل قبلی که نظمی نسبی در دسترسی به بایگانی مطالب داشت، اکنون کاملاً از هم گسیخته است و به روز نیست. دلیل اصلی آن باید قاعدتاً اسباب کثی از سایت قبلی به سایت فعلی باشد. اما شایسته بود تا قبل از طراحی کامل سایت چنین آرشیوی بر اساس نام خبرنگاران در صفحه قرار نگیرد. کسانی که با وضعیت قبلی سایت رادیو فردا آشنا هستند سریعاً متوجه پراکندگی و ضعف مشهود سایت جدید در همان نگاه اول می شوند.

چهار: پیروی نکردن از قواعد تنظیم خبرهای اصلی:

1 اگر در روز های متفاوت از سایت بازدید کنیم متوجه خواهیم شد که تکیه بی وجهی بر مهتر دانستن اخبار ایران وجود دارد. گویا تصور بر این است که برای برقرار ی ارتباط با خواننده و جذب او باید بر خبرهای ایران تکیه کرد حتی اگر خبرهای مهم روز نادیده گرفته شود. مثلاً در روز اول جولای مهمترین خبر دنیا حضور صدام حسین در دادگاه بود اما صفحه اول رادیو فردا تمام روز این خبر را در جای دوم قرار داد و در عوض تیتیر اصلی را به ادعای جف هون در باره ملوانان بریتانیایی اختصاص داد.

2 در تنظیم این صفحه جای خبر اصلی و نحوه عرضه آن نیز باید تغییر کند. در سایت رادیو آمریکا و بی بی سی خبر اول بصورت کاملاً شاخص در صدر بقیه خبرها جای می گیرد.

3 عنوان "خلاصه اخبار" در صفحه اصلی برای خبرهایی که یا باید زیر عنوان "خبرهای دیگر" بیاید یا "خبرهای جهان" گیج کننده است. ما در بخش بندی خبرها هم "خبرهای اصلی" داریم هم "خلاصه خبرها" هم "اخبار و گزارش های جهان". تقسیم بندی باید ساده و سراسر است و بدون تکرار باشد.

4 گرچه مطالب گفته شده در این نقد به سایت فارسی رادیو فردا برمی گردد اما کلیات آن در باره سایت انگلیسی این رادیو هم صادق است. از جمله در باره تقسیم بندی خبرها. در اینجا فقط یک نکته را اشاره می کنیم: طبقه بندی خبرها به دیپلماسی، دادگاه، جنجال، دیالوگ، زیارت، هسته ای و حقوق (بر اساس بازدید از صفحه در 3 جولای) هیچ مبنای ژورنالیستی صحیحی ندارد. برخی از این عناوین می تواند عنوان یک ستون یا بخش باشد ولی عناوینی مثل جنجال و زیارت و حتی هسته ای واقعا مصداق عنوان های من در آوردی است.

پنج: فقدان دید حرفه ای:

تمام آنچه گفتیم بروشنی نشان می دهد که مشکل اصلی سایت رادیو فردا فقدان دید حرفه ای است. علاوه بر آن در تنظیم و عنوان بندی و انتخاب طرح و عکس و حتی زبان و بسیاری نکات ریز و درشت دیگر فقدان دید حرفه ای گاه کمتر و گاه بیشتر هویدا است. دید حاکم بر سایت نوعی گرایش تلبویدی را به ذهن متبادر می کند تا گرایش به یک کار ژورنالیستی جدی.

به عنوان ساده ترین نمونه از آنچه فقط در ظاهر صفحه دیده می شود عنوان "اشتراک رایگان" قابل ذکر است. بسیاری از سایت های خبری و غیر خبری با تشویق کاربران برای عضویت در لیست ایمیل های خود راه ارتباط با خوانندگان را برای خود هموارتر می سازند. اما هیچکدام نه از رایگان بودن آن حرفی می زنند و نه اگر بزنند آن را چنین درشت و بی محابا در پیشانی صفحه خود درج می کنند. (مقایسه کنید با سایت تاجیکی در مجموعه سایت های رادیو آزادی که این اشتراک در پایین صفحه آمده است)

پیشتر اشاره کردیم که وزن و اعتبار عناوین و بخش ها در صفحه رادیو فردا معلوم نیست. باید افزود که این وضع تعبیر دیگری از فقدان دید حرفه ای است.

به نظر می رسد علت اصلی در این زمینه نه به تولید کنندگان خبر در رادیو بلکه به تهیه کنندگان سایت و مطالب آن بر می گردد. یعنی در حالی که در رادیو برای خبر به روزنامه نگاران تکیه می شود در سایت کار به دست افراد غیر روزنامه نگار سپرده شده است. در حالی که سایت نیز به اندازه رادیو به دید و حساسیت های ژورنالیستی نیاز دارد.

نتیجه گیری:

سایت رادیو فردا در حال حاضر یک سایت خبری متکی به صدا است. این موضوع در کوتاه مدت و تا هر زمانی که شخصیت خبری سایت متکی به خبرهای رادیو باشد باید در طراحی سایت و نوع کاربرد آن بروشنی تعریف شده باشد و بر همان اساس خواننده ی خود را "تربیت" کند.

در میان مدت، بهترین راه حل جداسازی سایت از رادیو و مستقل شدن آن است به عنوان یک رسانه اینترنتی و نه صرفا رسانه دست دوم برای کسانی که موفق نشده یا نمی شوند که اخبار و برنامه های رادیو فردا را بشنوند.

اما راه حل های میانی هم ممکن است. اگر واقعا قرار است سایت رادیو فردا از رادیو تغذیه شود می توان ضمن استفاده خلاقه از این ویژگی برای هویت دادن به سایت با کمی صرف وقت و انرژی (مثلا با گماردن یک نفر در هر شیفت) به تولید خبری متناسب هم پرداخت.

گذشته از تولید خبری، رعایت کردن بعضی اصول ساده برای همین شیوه فعلی هم مهم است از جمله اینکه هیچ برنامه ای صرفا صدا نباشد بلکه با متنی همراه باشد که چکیده ای از آن را ارائه کند.

و سرانجام باید به این نکته ساده اشاره کرد که زبان رادیویی با زبان نگارش و آنهم نگارش برای وب متفاوت است. هر نوع تجدید ساختار در این سایت به سمت حرفه ای شدن نمی تواند به مساله ربان بی توجه بماند. زبان اعتبار هر سایت خبری است.

پیشنهادها:

- 1 طراحی مجدد سایت رادیو فردا با توجه به تمام جنبه های حرفه ای، کاربردی و زیباشناختی
- 2 استفاده از یک تیم با تجربه روزنامه نگار و آشنا با زبان و جهان اینترنت در کار انتخاب و تنظیم مطالب برای سایت. چنین روزنامه نگارانی باید حساس به خبر و زبان خبری باشند و با نوشتن برای وب و استفاده خلاق از عکس آشنا.
- 3 توجه به این اصل که هر مطلب رادیویی لزوماً مطلب اینترنتی/نوشتاری نیست و باید برای سایت مطالب هم "انتخاب" و هم "ویرایش" شوند.
- 4 حذف سایت انگلیسی و اختصاص دادن تمام نیرو به سایت فارسی. با توجه به تنوع سایت های خبری انگلیسی به نظر نمی رسد سایت انگلیسی رادیو فردا بخصوص در وضع فعلی اش خوانندگان زیادی داشته باشد. ظاهراً کمبود نیرو هم اجازه نمی دهد این سایت به نحو فعال کار کند بنابراین شاید بهترین راه حل گذشتن از خیر آن دست کم در میان مدت و صرف تمام نیرو برای بهبود وضع سایت فارسی باشد.
- 5 ارزیابی مجدد از تمام صفحات و حذف صفحات کم اهمیت تر و کم خواننده تر و متمرکز کردن نیرو بر چند صفحه اصلی. تنها پس از استقرار در این مرحله است که می توان به افزودن صفحات دیگر اقدام کرد. در وضع فعلی دادن نظم و انضباط و استحکام به مطالب و صفحات مهمتر از تنوع و تعدد آنهاست.
- 6 مانیتور کردن مداوم میزان و تنوع خوانندگان و کاربران از طریق سایت هایی مثل Red Sheriff و انعکاس آن در شیوه انتخاب و تهیه مطالب.

پیوست:

نقد فنی طراحی صفحه radiofarda.com

بررسی ضعف های ساختاری پایگاه اینترنتی رادیو فردا اگر چه شامل موارد اصلی و فرعی متعددی است اما تمامی مواردی که در زیر به عنوان نقص یا ایراد فنی ذکر می شوند همراه با هم و به طور جمعی تشکیل دهنده روح واحدی هستند که وب سایت در برخورد نخست و در استفاده های بعدی به کاربر القا می کند. هدف از ذکر این موارد تنها تغییر این ساختار کلی است.

چیدمان و نمای کلی :

نمای کلی وب سایت و طراحی عناصر و چیدمان المان های مختلف و انتخاب رنگ به شدت آشفته و نا منظم است. یک بنگاه خبری و یک سایت با هدف اطلاع رسانی نیازمند ایجاد حس اطمینان در مخاطب است و مقدار ایجاد این حس و اطمینان بخشی به مخاطب است که می تواند کیفیت و درجه کیفی یک پایگاه اطلاع رسانی را تعیین کند. مراجعه کننده یا کاربر برای کسب اطلاع نیاز مند اطمینان یافتن از این مطلب است که منبع خبری منبعی است قابل اطمینان و با ثبات که این ثبات در تمامی اجزا سایت یا سرویس به چشم می خورد. از تهیه خبر تا انتشار آن تابع ثباتی است که به کاربر اطمینان می دهد که اخبار تولیدی پایگاه قابل اطمینان و قابل رجوع است.

این مورد (القای حس ثبات) در یک پایگاه خبری حرفه ای که به طور عام به تولید خبر می پردازد اصل مهمی است که باید در طراحی لحاظ شود .
با مقایسه سه پایگاه بی بی سی فارسی ، صدای آمریکا و رادیو فردا می توان به تفاوت های ساختاری پایگاه رادیو فردا با دو پایگاه دیگر پی برد . شلوغی ، عدم ثبات ، رنگ های تند و بی نظمی کلی از موارد تفاوت پایگاه سوم با دو پایگاه دیگر است .

- **عدم وجود ستون بندی و تقسیم بندی منظم** : تقسیم بندی وب سایت بی بی سی فارسی به حدی منظم است که به راحتی می توان از قالب آن برای طراحی و نشر یک نمونه چاپی مثل روزنامه استفاده کرد .

- ستون بندی به صورتی که چشم و ذهن مخاطب به طور نا خود آگاه مطالب اصلی و فرعی را تشخیص و از هم تمییز دهد و استفاده مناسب از فضای صفحه . فضای صفحه در دو سایت بی بی سی و صدای آمریکا ثابت و در با هر دقت صفحه ای اندازه table اصلی صفحه تغییری نمی کند . این مورد در رادیو فردا با صد در صد در نظر گرفتن table کلی نقض شده است و به نوعی به عدم ثبات صفحات و خفگی هر چه بیشتر صفحه کمک می کند . در نمای ۱۰۲۴ تمام صفحه از دو طرف پر و عاری از فضای خالی است .

- در تایید مورد قبل نیمه بالای صفحه اول از یک فرم و نیمه پایین از یک فرم دیگر استفاده می کند . هر کدام از نیمه ها هم به طور خاص دارای یک نقش مایه مشخص نیستند .

- منو در جای مناسب و در محل دید مناسبی قرار ندارد . منوی اصلی دارای اهمیت جایگذاری لازم نیست و در قسمتی قرار گرفته که با کوچکترین scroll ای از دسترس خارج می شود . در دو سایت مورد ذکر قبلی منو ها هر دو در جای مرسوم و به حالتی است که به طور سنتی چشم کاربر انتظار دیدنشان را دارد . یک سایت مرجع تا حد امکان باید به اصول کلاسیک طراحی وب سایت وفادار باشد .

- **طراحی فوق العاده بد header ها** . به طور مثال تصویر سازی ستون نگاه تازه با تصویر کردن چشم های زنانه بیش از هر چیز به طراحی پشت و انت و کامیون های جاده ای ایرانی و پاکستانی شباهت پیدا کرده است . چنین تصویر سازی را به هیچ وجه در هیچ کدام از صفحات بی بی سی و صدای آمریکا نمی توان یافت . استفاده افسار گسیخته و بی محابا از رنگ و سعی در زنده و جذاب نشان دادن صفحه از اشکالات بزرگی است که صفحه را به معجونی رنگی شبیه کرده است .

- **رنگمایه اصلی سایت** . با نظر به دو پایگاه دیگر می توان این سوال را از خود پرسید که چرا هر دو سایت خبری بی بی سی و صدای آمریکا از یک نوع نقش مایه رنگی - آبی - همراه با ته مایه های خاکستری و سفید و آن هم به طور خنثی استفاده کرده اند ؟ چرا و به چه دلیل از ترکیب آبی و نارنجی و یا آبی و زرد که در کتاب های اولیه رنگ به عنوان ترکیب های مطلوب عنوان می شوند برای روح بخشیدن به صفحه یاری نجسته اند ؟

- **بی نظمی در تمام عناصر** . به طوری که عکس های صفحه اول و بقیه عکس ها هر کدام از اندازه خاص خود تبعیت می کنند . به عنوان مثال اندازه یک تصویر ۱۵۰*۱۱۲ پیکسل و تصویر زیری ۱۷۰*۱۱۴ پیکسل است .

- **استفاده از تصویر فلش** که همواره در حال حرکت است در بالای صفحه در قسمت پخش زنده آن هم در کنار دو لوگوی ویندوز مدیا پلیر و real . به راستی کدام سایت معتبر خبری در صفحاتش از animated gif و یا فلش استفاده کرده است ؟ آیا استفاده از تصاویر متحرک در صفحات به راستی لازم بوده است ؟

- **طراحی دکمه ها** که در طراحی دکمه های جستجو و آرشیو خبرنگاران و در صفحات داخلی خبر به خوبی مشهود است . استفاده از دکمه های به ظاهر برجسته و bevel شده در حالی که از منسوخ شدن این نوع طراحی چند سال می گذرد و به طور عام تمامی طراحان به استفاده از المان های solid روی آورده اند .

- نوار رنگی سمت راست صفحه که به راستی کارکردش معلوم نیست . این نوار چسبیده به عکس های کوچک و بزرگ و نامنظم خبر ها به حدی که هیچ فاصله ای بین نوار رنگی و عکس ها نیست .

- وجود **box** ارسال پیام با اندازه آزاد و خارج از قالب در زیر صفحه . به راستی جای بهتری برای قرار گرفتن این صفحه وجود نداشته است ؟

- پیام متحرک به سایت جدید رادیو فردا خوش آمدید که به جلف بودن بیشتر صفحه افزوده است . نو آموزان html و FrontPage بیشترین استفاده کنندگان از این تکنیک اند .

- لوگوی سایت که باید نقش المان اصلی را در ایجاد ارتباط ایفا کند و بار خود را بر تمام اجزا سایت بیفکند . با نگاه به لوگوی بی بی سی فارسی می توان سنگینی وقار استحکام و رسانه حرفه ای بودن را از طراحی سر صفحه و لوگو دریافت که رادیو فردا فاقد این عوامل است .